תאריך החתימה על המסמך: 18/03/2026
תאריך אחרון להגשה: 18/03/2026

בבית משפט השלום
בבת ים

ת.א. 25531-12-22
בפני כב' הש' ליעד שגב

התובע:

אברמי עיון ת.ז. 056757693
ע"י ב"כ עוה"ד שחר יריב (נוטריון) ו/או שלמה בן-כהן
ו/או אריאל-אריק רביבו ו/או מאיר זריהן (נוטריון)
ו/או שלמה ווסלוביצר ו/או שלמה ממן
מרח' משה לוי 11, בנין UMI, ראשל"צ 75658
טל': 03- 9417700 ; פקס': 03- 9418800
דוא"ל: ybcr.law@gmail.com

- נ ג ד -

הנתבעות:

1. עיריית תל אביב
ע"י ב"כ עוה"ד אילן עוזיאל ואח'
מנחם בגין 48, בת אמות ביטוח 12, ת"א
טל': 03-5555040 ; פקס': 03-5555045

2. אף.אס.אם. סיטי מוביליטי בע"מ ח.פ. 513653840
ע"י ב"כ עוה"ד סואר אגבאריה ואח'
מרח' תובל 5, ת"א
טל': 03-6236050 ; פקס': 03-6236048

סיכומים בכתב מטעם התובע

1. ביום 25/02/2026, הודיעה ב"כ הנתבעת 2 לח"מ, כי הנתבעת 2 מסרבת להצעת בית המשפט הנכבד.
2. לפיכך, מוגשים להלן סיכומי התובע.
3. יצוין, כי בית המשפט הנכבד הורה כי גוף הסיכומים לא יחצה את רף 11 העמ', אך לא ביטא את דבריו בהחלטה כתובה.

שלמה בן-כהן, עו"ד
ב"כ התובע

(1). <u>פתח דבר</u>:

4. עניינה של תביעה זו בנזקי גוף, אשר נגרמו לתובע, יליד 23/12/1960, בגין אירוע תאונה בו היה מעורב ביום 01/06/2021.

5. התאונה אירעה עת התהלך התובע ברחוב אוסישקין בעיר תל אביב, כאשר נתקל במפגע בדמות דיסקית פלסטיק (להלן: "**הדיסקית**") אשר הייתה מותקנת על גלגל אופניים. את האופניים הנתבעות משכירות לפי שעה ברחבי העיר תל אביב (להלן: "**אירוע התאונה**"). התאונה אירעה בסמוך לתחנת עגינה של האופניים.

6. הנתבעת 1 היא הרשות העירונית (להלן: "**העירייה**"), והנתבעת 2 היא החברה שהתקשרה עם העירייה לצורך תפעול מערך השכרת האופניים (להלן: "**החברה**").

7. הדסקיות הותקנו על האופניים, כפי שהעיד העד מטעם החברה, לשם פרסום אירוע תחרות האירוויזיון בעיר ת"א.

(2). <u>סוגיית האחריות</u>:

<u>ראיות ועדויות התובע</u>

8. <u>העד מר שרביט</u>:

מטעם התובע הוגש תצהיר עדות ראשית של עד ראייה בלתי תלוי, מר שרביט. העד נחקר בבית המשפט.

העד העיד, כי לא הכיר או פגש בתובע או מישהו מבני משפחתו טרם התאונה (שורות 9-4 בעמ' 4).

העד העיד, כי הוא הלך אחרי התובע, בזמן שהתובע הלך הליכה מהירה, כחלק מפעילות הספורט שהתובע ביצע באותה העת וכי המרחק בינו לבין התובע היה כמו המרחק מדוכן העדים לדלפק בית המשפט (עמ' 2 לכל אורכו).

העד העיד, כי מקום אירוע התאונה היה חשוך (שורות 12-7 בעמ' 3).

העד העיד, כי התובע החליק על חתיכת פלסטיק אשר תועדה בתמונות שהעד עצמו צילם וצורפו לראיות התובע (עמ' 6 לכל אורכו).

העד העיד, כי התאונה אירעה בסמוך לתחנת העגינה של האופניים (שורות 27-19 בעמ' 4).

העד העיד, כי הוא הזמין ניידת מד"א למקום האירוע (שורות 32-31 בעמ' 5).

העד העיד, כי הוא זה שצילם את התובע לאחר התאונה באמצעות הטל' הנייד של התובע (שורות 30-27 בעמ' 3).

9. <u>התובע</u>:

התובע הגיש תצהיר עדות ראשית מטעמו, שם, פירט את נסיבות אירוע התאונה, צירף לתצהירו תמונות של המפגע <u>מייד</u> לאחר התאונה, תמונות שצולמו, כאמור, ע"י עד הראייה (שם, מתועד אף התובע בעצמו). התובע צירף את דו"ח מד"א שתומך לחלוטין בגרסתו לגבי התאונה. התובע עוד צירף תמונות מס' חוד' לאחר אירוע התאונה, שם, תועדו הדיסקיות על האופניים שהן שבורות, בחלק מהאופניים כלל הדיסקיות הוסרו ואף חלק מהדיסקיות **נצפו בשלמותן על הרצפה** (ראה תמונה בעמ' 13 לראיות התובע), כאשר הן מהוות מפגע לעוברים והשבים.

בעדותו בבית המשפט התובע העיד:

כי הוא החליק על חתיכת פלסטיק שתועדה בתמונות, כי העד מר שרביט צילם אותו לאחר התאונה וכי העד הוא זה שהזמין את מד"א (עמ' 26 לכל אורכו).

כי הוא לא רץ בזמן אירוע התאונה, אלא הלך הליכה מהירה (ג'וגינג) (עמ' 17 לכל אורכו ו – שורה 8 בעמ' 19).

כי התאונה אירעה בסמוך לתחנת העגינה של האופניים (החל משורה 35 בעמ' 27 וכלה בשורה 3 בעמ' 28).

כי תיעד בעצמו בתמונות את הדיסקיות שהן שבורות, מתבלות ופזורות ברחבי העיר, חודשים לאחר התאונה (שורות 1-4 בעמ' 32).

<u>ראיות ועדויות הנתבעות</u>

1. <u>מטעם העירייה</u>:

העירייה הגישה במסגרת ראיותיה את ההסכמים בינה לבין החברה, הא ותו לא. העירייה לא טרחה להבאת עדים, בעיקר כאלה שיעידו על הקשר בין הנתבעות וכיצד הוציאה העירייה לפועל את החובה שקיימת לה, בהיותה רשות מקומית, לפקח על יישום החובות החוזיות שהושתו על החברה במסגרת ההסכם בין הצדדים. זאת לרבות קבלת דוחות רלבנטיים מהחברה, בזמן אמת, והגשתן בפועל לתיק בית המשפט.

2. <u>מטעם החברה</u>:

הוגש ההסכם בין הנתבעות וכן תצהירו של מר סבאג.

בתצהירו כותב העד, בס' 7, כי החברה דאגה בצורה מיטבית לתחזוקת האופניים, בין היתר, באמצעות ביצוע בדיקות וטיפולים תקופתיים בסדנה. בס' 9 כותב העד, כי הדיסקיות הותקנו בשלהי 2019 במהלך ההכנות לאירוע האירוויזיון. בס' 13 כותב העד, כי הדיסקיות מחוברות באופן חזק לאופניים ולכן אינן יכולות להתפרק מעצמן וע"מ להסירן יש "**להפעיל כח פיזי משמעותי, באמצעות כלים ייעודיים (כדוגמת קאטר) ו/או ריסוק פיזי של האביזר**" – למרות שברי כי הדיסקיות עשויות פלסטיק קל, דק מאוד הנשבר בקלות. מה הועילו חכמים בכך שחיברו את הדיסקיות עם אזיקונים אך החומר עצמו ממנו עשויות הדיסקיות הוא נשבר בקלות?

בעדותו בפני בית המשפט הנכבד, העיד העד את הדברים הבאים:

כי הוא המנכ"ל **הנוכחי** של החברה ולא היה כלל קשור לחברה בזמן אירוע התאונה (שורות 23-28 בעמ' 39). די בכך כדי לבסס אחריות באשר החברה למעשה לא הגישה כל ראיה רלוונטית הנתמכת בעדות ממקור ראשון!

כי הוא אינו יודע האם מומחה בטיחות בדק את הדיסקיות בטרם או לאחר התקנתן על האופניים (החל בשורה 39 בעמ' 40 וכלה בשורה 4 בעמ' 41). די בכך כדי לבסס רשלנות שכן אופניים הם כלי תחבורה שנוסע במהירות ובכל עלייה או ירידה ממדרכה – גלגל האופניים נחבט עם הקרקע!

כי "**על כל פיפס עושים אישור תקן**" (של מכון התקנים) ואין בידיו אישור תקן כאמור של התקנת הדיסקיות (שורות 1-4 בעמ' 42). **העד אישר כי האופניים היו אמורים לעבור שוב אישור במכון התקנים לאחר התקנת הדיסקיות, אך הדבר לא נעשה** (שורות 30-36 בעמ' 48 וכן שורות 14-31 בעמ' 41). שוב, די גם בהודאת בעל דין זו כדי לבסס רשלנות!

כי ישנם עדיין עובדים קיימים בחברה, שהועסקו בהליך פירוק הדיסקיות מהאופניים (שורות 14-31, עמ' 41).

כי לפי ההסכם עם העירייה, החברה אחראית על תחנות העגינה והסביבה שלהן, לרבות תחזוקה וניקיון (שורות 34-37, עמ' 42). כי החברה אחראית (שוב, בהתאם לאמור בחוזה עם העירייה) על שמירת תחנות העגינה וסביבתן במצב נקי ללא מכשולים או מפגעים (עמ' 51 לכל אורכו).

כי הצוותים של החברה היו אמורים להיות מצויים בשטח 24/7, בעיקר בסביבת תחנות העגינה וכי קיימים דוחות שהחברה אמורה הייתה לערוך אודות פעילות זו (שורות 17-32 בעמ' 52).

העד אישר, כי התובע נפל סמוך לתחנת העגינה (שורות 1-8 בעמ' 50).

כי באם התאונה אירעה ליד תחנת עגינה אזי לחברה קיימת אחריות (שורות 30-32 בעמ' 43).

כי קיימים דוחות לגבי החובה החוזית של החברה לקיים טיפולים חודשיים לאופניים שיבטיחו את תקינותם (החל בשורה 30 בעמ' 53 וכלה בשורה 6 בעמ' 54).

העד לא ידע לומר האם השברים בדיסקיות של האופניים הם תוצר של וונדליזם או שחיקה, אך שהוצגה לו התמונה של הדיסקית עליה החליק התובע: "**זה נראה כאילו מישהו פירק את זה**" (החל בשורה 25 בעמ' 59 וכלה בשורה 18 בעמ' 60).

כי ידועה לו זהות המנכ"לים הקודמים (אשר ניהלו את החברה בזמן התאונה) וכי אלה "**התרשלו במס' בעיות שהיו בחברה**", שלא קשורים לאירוע (שורות 9-10 בעמ' 46).

כי הוא אינו יודע האם יש החלטה כתובה אודות הרכבת/הסרת הדיסקיות וכי קיימים בארכיב החברה דוחות בכתב על כל דבר שנעשה בהקשר עם האופניים (שורות 35-34 בעמ' 46).

כי אין ולא היו הנחיות כתובות לעובדים בהקשר עם הדסקיות באופן ספציפי ולא באופן כללי לגבי ביצוע העבודה (שורות 37-31 בעמ' 47).

כי טרם העדתו במסגרת דיון ההוכחות, הוא שוחח עם עובדים שעבדו בחברה בזמן התאונה לגבי פירוק הדיסקיות (שורות 25-19 בעמ' 48).

העד לא יודע לומר האם החברה פעלה בהתאם להתחייבויותיה החוזיות והעסיקה מהנדסים באופן כללי או מהנדסים שבדקו את הדיסקיות באופן ספציפי (שורות 17-4 בעמ' 49).

העד לא ידע להשיב האם החברה פעלה בהתאם להתחייבויותיה החוזיות וערכה יומן תקלות. העד יודע לומר כי יש לחברה "**חדר מלא בארכיון**" (שורות 33-22 בעמ' 49).

<u>להלן ס' שהתובע מבקש להפנות את בית המשפט וכתובים בחוזה בין הנתבעות</u>: ס' 6.3 (עמ' 72 לראיות העירייה), שם נקבע, כי החברה מחויבת לערוך יומן תקלות/עבודה. ס' 2.4.5 (עמ' 72 לראיות העירייה), שם נקבע, כי החברה מחוייבת לתפעל ולתחזק את אופניים. ס' 70.4 (עמ' 43 לראיות העירייה), שם נקבע, כי החברה התחייבה להעסיק חשמלאים, מהנדסים, מפקחים, אנשים תחזוקה מיומנים וכיו"ב.

<u>סיכום ראיות ועדויות הצדדים</u>

3. בטרם יסכם התובע את פרק התבות, מבקש התובע להפנות לקביעות שבוססו במסגרת ההחלטה מיום 30/12/2025 (להלן: "**ההחלטה**"), שניתנה בעקבות בקשת החברה להוספת ראיות, שם, כבר הכריע בית המשפט הנכבד במס' סוגיות: הראשונה, כי מבחינה עובדתית על החברה היה לדעת את מקום הפגיעה הנטען (סמוך תחנת עגינה) (שורות 18-17 בעמ' 1). השנייה, כי על החברה היה להגיש את ראיותיה הנוספות בדמות הדוחות וכיו"ב, גם בהיעדר ידיעה על מקום מדויק של התאונה (שורות 22-20 בעמ' 3). כזכור, בהקשר זה, החברה עתרה להגשת "**דוחות מיקומים ודו"ח נסיעות**" בהקשר עם הביקורים בתחנת העגינה הרלבנטית (ס' 1 להודעה המשלימה של החברה בנושא הבקשה להגשת ראיות מפריכות). השלישית, כי במסגרת הבקשה להוספת ראיות, ביקשה החברה להוסיף ראיות לגבי פעולותיה לגבי תקינות האופניים, שהוא נושא שהיה שנוי במחלוקת למן תחילת ההליך (שורות 30-28 להחלטה בעמ' 3). הרביעית, כי המסמכים לפיהם הנתבעת שמרה על תקינות האופניים ותחזקה אותם, הם מסמכים שהיו רלבנטיים לכל אורך ההליך, שעה שהתובע טען ההפך מכך (שורות 6-1 בעמ' 4).

4. מבחינת התובע, הוכחו קרות התאונה ונסיבותיה. בעיקר נוכח עדותו של עד בלתי תלוי, תמונות ודו"ח מד"א. טענת התובע כי האופניים והדיסקיות לא היו תקינים תועדה בתמונות ונתמכת באי הבאת ראיות מצד הנתבעות. התובע אינו יודע מהיכן הגיעה הדיסקית ומדוע היא הונחה שם. מדובר בדיסקית בבעלות הנתבעות. הן אלה שצריכות לספק את ההסברים. התובע רק יודע לומר כי דרך על הדיסקית והיא גרמה לנפילתו.

5. מבחינת העירייה, זו צירפה את החוזה עם החברה וסוברת כי הדבר פוטר אותה מאחריותה. אולם, העירייה לא הביאה ולא בדל של עדות שהיא עקבה והשגיחה אחר פעילות החברה לוודא שזו פועלת כאמור בחוזה. היכן כל הדוחות שהחברה הייתה אמורה להעביר לעירייה בהתאם לחוזה?! מדוע העירייה לא צירפה אותם בעצמה? האם היא בכלל פעלה לקבלן או זנחה את הנושא, נוכח החוזה, ובכך הפקירה את עוברי הדרך?! באם העירייה הייתה פועלת כאמור, ייתכן כי התאונה הייתה נמנעת.

6. מטעם החברה, לא הוגש מאום שתומך ביישום ההסכם.

היכן הדוחות (מיקומים ונסיעות)?! היכן האישורים שהועסקו מהנדסים ואנשים תחזוקה מיומנים, כאמור בחוזה?! מדוע לא הובאו המנכלים הקודמים של החברה שניהלו אותה בזמן אמת, הרי זהותם ידועה?! היכן העובדים שפירקו את הדיסקיות, הרי המנכל הנוכחי אישר כי הוא שוחח עימם טרם עדותו?! היכן אישור תקן של מכון התקנים לדיסקיות, לפני ולאחר ההתקנה?! היכן אישור מהנדס חברה או מומחה בטיחות לתקינות הדיסקיות?! היכן הדוחות

אודות ניקיון תחנת העגינה הספציפית ביום התאונה?! היכן אסמכתאות אודות טיפולים תקופתיים לאופניים?! היכן יומן התקלות, הרי יש חדר מלא מסמכים בארכיב?!

באם היה מגיע עד שפירק את הדיסקיות באותה התק', אולי זה היה מעיד כי הדיסקיות פורקו בסביבת תחנת העגינה (כפי שנראה בתמונות שצילם התובע), זאת במיוחד, עת המנכ"ל הנוכחי העיד, כי ע"פ התמונה נראה שמישהו פירק את הדיסקיות מהאופניים.

ברי כי באם מהנדס/תקן/מומחה בטיחות היה בודק את הדיסקיות בזמן אמת, ייתכן כי התאונה הייתה נמנעת.

אם היה מובא עד שפירק את הדיסקיות ייתכן שזה היה מעיד שהוא זה שפירק את הדיסקית בסמוך לתחנת העגינה.

באם היה מובאים אסמכתאות מהארכיב כנראה היה מוכח שהחברה בכלל לא ביצעה את חובותיה החוזיות, ובכלל זה שמירה על ניקיון סביב תחנת העגינה.

<u>ההיבט המשפטי בשאלת האחריות</u>

7. <u>אי הבאת ראיות</u>:

בהקשר עם אי הבאת ראיות ומסמכים כפי שפורט לעיל, הרי שההלכה בסוגיה נשתרשה בבית המשפט העליון: ראה לדוגמא, את האמור במסגרת ע"א 465/88 (עליון) <u>הבנק למימון נ' מתתיהו</u> (פורסם במאגר 'נבו'): **"אי הבאתו של עד רלוונטי מעוררת, מדרך הטבע, את החשד, כי יש דברים בגו וכי בעל הדין, שנמנע מהבאתו, חושש מעדותו ומחשיפתו לחקירה שכנגד"**; **"ככל שהראיה יותר משמעותית, כך רשאי בית המשפט להסיק מאי הצגתה מסקנות מכריעות יותר וקיצוניות יותר נגד מי שנמנע מהצגתה"** (סוגיות במשפט האזרחי – הימנעות מהבאת ראיה במשפט – עו"ד מיכאל חוואי). יודגש, מדובר גם באי הבאת עדים רלוונטיים וכן באי הבאת מסמכים עקרוניים וחשובים כגון אישורי תקינה, הוראות העירייה בדבר התקנת ו/או הסרת הדיסקיות, דו"חות אודות פעולות ניקיון ותחזוקה לאופניים וסביב תחנות עגינה וכיו"ב.

8. <u>אחריות הנתבעות מכוח ס' 14-15 לפק' הנזיקין</u>:

לפי האמור בס' 14-15 הנתבעות חבות יחד ולחוד, היות ויחסי הנתבעות בינן לבין עצמן הן יחסי שולח-שלוח ויחסים חוזיים, היוצרים חבות נפרדת של כל אחת מהנתבעות כלפי התובע.

9. <u>הפרת חובה חקוקה</u>:

על העירייה חלות חובות סטטוטוריות בדמות ס' 235 לפק' העיריות שם נקבע שעליה <u>להסיר מכשולים ברחוב</u>.

התובענה כנגד הנתבעות (העירייה היא הבעלים של האופניים והחברה מתפעלת אותם) הוגשה גם בעילה של הפרת <u>חוק האחריות למוצרים פגומים</u> תש"ם-1980 (להלן: **"החוק"**). עת עסקינן בנזקי גוף, חוק האחריות למוצרים פגומים מטיל אחריות רחבה, לא רק על יצרן המוצר, אלא גם על המשווק והספק של המוצר. **וכידוע החברה היא שהתקינה באופניים את הדיסקיות.** מוצר בחוק הוא גם **רכיב**. החוק משית על הנתבעות בנדון חובה להוכיח, כי המוצר עבר בדיקת בטיחות וזה בדיוק מה שכשלו הנתבעות לעשות.

10. <u>הפסיקה בנסיבות ספציפיות</u>:

הנתבעות טוענות, כי לא ניתן להשית עליהן חובה היות ולא היו צריכות לצפות מפגע מסוג זה בשטח הציבורי, שהרי אין מדובר במפגע קבוע (כדוגמת בור או מרצפה חסרה). התובע טען, כי ההסכמים בין הנתבעות כוונו בדיוק לסיטואציית התאונה, עת המפגע מקורו באופניים והיה ממוקם בסמוך לתחנת עגינה, כאשר ההסכמים דנים בדיוק בשמירה על ניקיון והסרת מפגעים בסביבת תחנת העגינה. זאת ועוד, המדובר במפגע מיותר וחסר משמעות שהנתבעות בעצמן יצרו אותו. לא היה צריך בכלל להוסיף את הדיסקיות הללו לגלגלי האופניים. אולם, מרגע שבחרו הנתבעות לחבר את הדיסקיות הללו למוצר שסכנה כרוכה באופן טבעי בהפעלתו (מדובר בגלגלי אופניים עליהם רוכבים לפעמים במהירות, עולים ויורדים מדרגות ומדרכות וכיו"ב), היה עליהן לעשות כן לאחר הגשת המוצר המוגמר לבדיקת מכון התקנים ולמצער לבדיקת מהנדס ו/או מומחה בטיחות. אלו הן מושכלות יסוד ודברים ברורים שלא נעשו בענייננו.

מעבר לדרוש, יפנה, לשם הדוגמא, התובע לפסיקה המשיתה אחריות בגין כתם שמן המצוי בשטח הציבורי שאף לא ידוע מה מקורו. מכאן ניתן להסיק מהקש של קל וחומר כי בנדון קמה אחריות לנתבעות: ת"א (הרצ') 35670-11-22 פלוני נ' עיריית תל-אביב-יפו (פורסם במאגר נבו), ניתן ביום **08/12/2025, מפי כב' הש' לימור רייך**:

"הנה כי כן, חובת הזהירות הקונקרטית אינה קיימת למניעתו של כל סיכון וסיכון והיא מתגבשת אך בעטים של סיכונים בלתי סבירים, קרי סיכונים, אשר החברה רואה אותם במידת חומרה יתרה, באופן שהיא דורשת שיינקטו אמצעי זהירות סבירים כדי למנעם ובין יתר הגורמים אותם יש לשקול בקביעת סיווג הסיכון, אם סביר הוא אם לאו, עומד גם השיקול של עלות האמצעים בזמן ובמאמץ למניעת הנזק. בנסיבות הנדונות אני סבורה, כי הנתבעת חבה כלפי התובע גם בחובת הזהירות הקונקרטית, שעה ששוכנעתי, כי הסיכון של החלקה על כתם שמן במדרכה, המשמשת עוברי אורח רבים, אינו סביר וכי היה על הנתבעת כעניין עובדתי וכעניין נורמטיבי, לצפות את התרחשות הנזק, לאמור, כי בהינתן כתם שמן במרחב הציבורי, קיימת אפשרות להחלקת העוברים ושבים במקום וכתוצאה מכך, לגרימת נזקי גוף. לפיכך ולנוכח ההסתברות להתממשות התאונה ועלותם הנמוכה של האמצעים למניעתה ביחס לגובה הנזק הצפוי, כפי שאף נגרם בפועל, בפרט בשים לב לעדויות, לפיהן בכל תא שטח תמיד פועל מפקח מטעם הנתבעת, המבקר במקום מספר פעמים ביום, הרי שהוטלה על הנתבעת החובה לנקוט באמצעים סבירים, על מנת למנוע את קרות התאונה."

11. העברת נטל הראיה:

מבלי לגרוע מכלליות האמור לעיל, יטען התובע, כי בכל מקרה בנדון יש להחיל את הכלל הקבוע בסעיף 41 לפקודת הנזיקין, לגבי שתי הנתבעות.

בעניין זה יופנה בית המשפט הנכבד לבר"ע 212/2004 (מחוזי-ירושלים) אברהם יהודיוף נ' עיריית ירושלים **בפני כבוד השופט יוסף שפירא** (פורסם במאגר "נבו"):

"בנסיבות שתוארו לעיל אני סבור כי חל סעיף 41 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש] המעביר את נטל השכנוע אל העיריה, להראות כי לא התרשלה. העיריה לא הראתה כי היא עושה את מירב המאמץ לתחזק את הכביש כראוי וזאת למרות שידוע לה כפי שצויין לעיל, כי כביש זה מועד למפגעים ובייחוד בתקופת הגשמים. נראה שאילו היתה העיריה פועלת מבעוד מועד לתחזוקה תקינה של הכביש הידוע כבעייתי הרי שהנזק היה נמנע. יצוין אף כי מדובר בכביש המוביל לישוב מוסדר, ולא מדובר בדרך צדדית שהנוסעים עושים זאת למטרת טיול."

כן ראה את האמור במסגרת תא (י-ם) 30895-07-10 הרוש ואחי נ' עיריית ירושלים **בפני כבוד השופטת שושנה ליבוביץ** (פורסם במאגר "נבו"):

"למעלה מהנדרש אוסיף כי לטעמי חל בענייננו הכלל שלפיו "הדבר מדבר בעד עצמו" (סעיף 41 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש]) שכן מתקיימים שלוש התנאים הנזכרים בכלל, אשר מעבירים את הנטל לעירייה להוכיח שלא התרשלה, נטל בו אינה עומדת. נוכח מסקנתי לעיל, איני רואה צורך להרחיב בנקודה זו."

ולבסוף, ראה את דבריו של **כב' הש' ד"ר מנחם קליין** במסגרת תא (ת"א) 32839-02-10 עוזי ויצמן אהרן נ' אילן הרמן (פורסם במאגר 'נבו'):

"בטרם אדון בשאלת חבות הנתבעים אקדים בעניין דרישת ב"כ התובע המלומד להפעלת חזקות 'הדבר מדבר בעד עצמו' (סעיף 41 לפקודת הנזיקין)..... שלושה תנאים להפעלתו של הכלל 'הדבר מדבר בעד עצמו' הקבוע בסעיף 41 לפקודת הנזיקין: הראשון, כי לתובע לא הייתה ידיעה או לא הייתה לו יכולת לדעת מה הן הנסיבות שהביאו לאירוע שבו ניזוק. השני, כי הנזק נגרם על-ידי נכס שהיה בשליטתו המלאה של הנתבע. השלישי, כי אירוע המקרה מתיישב עם המסקנה שהנתבע התרשל יותר מאשר עם המסקנה שנקט זהירות סבירה. בהתקיים הכלל הקבוע בסעיף 41 מוטלת על הנתבע החובה להוכיח קיומן של עובדות השוללות את החזקה שנהג ברשלנות. (וראה ע"א 8151/98 שטרנברג נ' ד"ר צ'צ'יק פ"ד נו(1) 539).

לתנאי הראשון להפעלת הכלל 'הדבר מדבר בעד עצמו' ניתנה פרשנות מקלה: "כאשר המעשה ידוע", אין תחולה לכלל. המועד הרלוונטי לבחינת ידיעתו של התובע מה היו הנסיבות שגרמו לאירוע הנזק, הוא מועד התרחשות מעשה הנזיקין.

עם זאת, מופעל הכלל מקום שבו נותרו פרטי ההתרחשות המזיקה עלומים גם במהלך המשפט. במקרה דנן, לתובע לא הייתה ידיעה מה היו הנסיבות למקרה אשר הביאו לידי הנזק.

לתנאי השני להפעלת הכלל מטרה כפולה. הראשונה, זיהוי האחראי לתאונה. השנייה, עדות על כך שהסיבה להתרחשותה של התאונה נתונה בידיעתו המיוחדת של הנתבע, או כי מכל מקום היה לו יתרון בכל הקשור לבירור סיבת התאונה והוכחתה במשפט. די בשליטה אפקטיבית במועד הרלוונטי לאירוע התאונה.

אשר לתנאי השלישי, את הקביעה כי אירוע המקרה שגרם לנזק מתיישב עם המסקנה שהנתבע לא נקט זהירות סבירה יותר מאשר עם המסקנה שהוא נקט זהירות סבירה, צריך בית-המשפט לגזור רק לאחר שבאו הראיות כולן בפניו. בדיקת קיומו של התנאי השלישי נעשית לאור הנסיבות הכלליות בלי שפונה בית-המשפט לפרטי המקרה. המסקנה אינה נסמכת על הוכחת מעשה רשלני מסוים. התנאי השלישי דורש הוכחת הסתברות כללית לקיום רשלנות, להבדיל מהצבעה על הסתברותה של אפשרות מסוימת כגורם לנזק.

לדידי, לאחר שמיעת עדויות הצדדים ועיון בתיק בית המשפט ולאור המובא לעיל, סבורני כי התקיימו תנאי הפעלת <u>סעיף 41</u> <u>לפקודת הנזיקין</u> במקרה דנן כנגד הנתבע.

התובע לא ידע מה הסיבה ומה הן הנסיבות שהביאו לתאונה, כל מה שהוא ידע, זה שהקרקע נשמטה מתחתיו, הבור היה מכוסה בצמחיה.

החניון הוא חפץ ש"בחזקתו" או "בשליטתו" של הנתבע, שכן הנתבע הינו הבעלים של החניון ומחזיק בו.

משכך פני הדברים, אני מקבל את טענת ב"כ התובע בדבר העברת נטל השכנוע לשכם הנתבע, וכי הנתבע לא הרים את המוטל על כתפיו, ולא שכנעיני כי הוא נקט זהירות סבירה יותר מאשר התרשל."

(1). <u>סוגיית הנזק</u>:

<u>ראיות התובע בשאלת הנזק</u>

12. <u>עדות התובע</u>:

התובע הצהיר, כי לאחר התאונה הוא **נותח ברגלו**, היה **מאושפז משך 13 ימים** ועבר תק' שיקום ארוכה (ס' 9 לתצהיר). עוד העיד התובע, כי הוא מתקשה לעמוד וללכת למרחקים ארוכים וחדל מפעילות הספורט אותה ביצע ולכן עלה עשרות ק"ג במשקל. התובע העיד, כי הוא אינו עובד מאז אירוע התאונה (שורות 13-5 ו – 36-32 בעמ' 14 וכן שורות 17-12 בעמ' 15). התובע העיד, כי ניסה בתק' האחרונה ניסה לעבוד למשך תק' קצרה מאוד בארץ והשתכר שכר של 9,500 ₪, אולם לא הצליח להחזיק בעבודה מפאת מצבו הרפואי (שורות 15-1 בעמ' 16). התובע הצהיר, כי הוא אינו מסוגל לבצע פעילויות פיזיות ובכלל זה דברים הקשורים לניהול משק הבית (ס' 11 לתצהיר). התובע <u>לא</u> נחקר אודות הצהרתו זו.

13. <u>רעיית התובע</u>:

רעיית התובע העידה, כי היא לא עבדה טרם התאונה, כי התובע אינו עובד מאז התאונה וכי מאז אירוע התאונה הזוג מתכלכל מכספי הירושה אותם היא קיבלה (החל בשורה 19 בעמ' 35 וכלה בשורה 26 בעמ' 36). העדה הצהירה, כי התובע עלה 35 ק"ג מאז התאונה, וכי מאז התאונה כל נטל משק הבית רובץ לפתחה (ס' 6 לתצהירה). העדה <u>לא</u> נחקרה אודות הצהרותיה אלה.

<u>ראיות הנתבעות בשאלת הנזק</u>

הנתבעות לא הגישו ראיות כלשהן בשאלת הנזק.

<u>הנכות הרפואית</u>

מפאת קוצר היריעה, לא תובא התייחסות לחוו"ד הרפואיות מטעם הצדדים, אלא לזו של המומחה מטעם ביהמ"ש בלבד.

6. המומחה מטעם ביהמ"ש קבע, כי לתובע נכות צמיתה משוקללת בשיעור של 18% (15% בגין פגיעה בקרסול שמאל ו-3.5% בגין צלקת). בנוסף, קבע לתובע נכויות זמניות למשך תקופה של 6 חודשים. הס' בו בחר המומחה לעשות שימוש קובע <u>הגבלה עד בינונית על כושר הפעולה הכללי</u>.

<u>הנכות התפקודית</u>

7. בית המשפט הנכבד יופנה לאמור בע"מ 2 לחוות דעתו של ד"ר טיין: **"כאבים בקרסול שמאל בהליכה של מס' דקות". "הפרעה תפקודית- הליכה, עמידה, מדרגות, שירותים, ירד בפעילות והעלה משקל, לא עוסק בספורט".**

<u>לשיטת התובע, הראיה המשמעותית ביותר בסוגיה זו היא המציאות לאשורה, שהרי התובע בפועל לא חזר לכל עבודה מאז אירוע התאונה ומכאן כי הוא אינו כשיר לעבודה. ברי כי התובע לא חדל לעבוד ע"מ לשרת טענותיו בתיק דנן, שהרי לא ידוע לו שבית המשפט יכריע לטובתו בסוגיית החבות, וגם אם הייתה לו ידיעה שכזו, הרי שאין לו וודאות שטענותיו בסוגיית אי תפקודו לכל עבודה תתקבלנה. לפיכך, אמור מעתה, כי אי התעסוקה היא אותנטית ופועל יוצא של מצבו הרפואי בעקבותיה התאונה.</u>

14. הח"מ ביקש לאתר פס"ד בעל מאפיינים <u>זהים</u> למצבו הרפואי והתעסוקתי של התובע, ע"מ שלא יטען, כי קיימת הפרזה בטענות התובע בנושא מצבו התפקודי. בית המשפט הנכבד מופנה, אפוא, לאמור במסגרת ת.א. (ת"א) 18085/05 <u>גולדשטיין אולגה נ' גזייל סוהא</u> (פורסם במאגר נבו), ניתן בתאריך 08/07/2007, מפי כב' השי' ד"ר אחיקם סטולר (להלן: **"פס"ד גולדשטיין אולגה"**):

"**<u>הנכות הרפואית</u>**

בית המשפט מינה את פרופ' סלעי כמומחה בתחום האורטופדיה. המומחה קבע כי לתובעת נכות צמיתה עקב התאונה בשיעור של 23.5% לפי הפירוט כדלקמן:

15% נכות לפי סעיף 35 (1) ב-ג- מצב לאחר קיבוע שבר בברך עם השפעה קלה עד בינונית על כושר הפעולה הכללי והתנועות. 10% נכות לפי סעיף 75 (1) ב'-ג' עקב צלקת מכאיבה ומכוערת בברך. נכותה הרפואית המשוקללת של התובעת היא אפוא הנה בשיעור של 23.5%....

פרופ' סלעי לא נחקר משמע שאין למי מהצדדים השגות כלפי חוות דעתו. התוצאה היא שחוות דעתו מתקבלת כפי שהיא ללא שינוי....

<u>הכרעה</u>

התובעת ילידת יולי 1947 שבעת התאונה הייתה בת 57 ועתה בגיל 60. עובר לתאונה עבדה כמטפלת בקשישים בחצי משרה. בעלה פרנס אותה בעבודתו כנהג מונית. מאחר ובעלה חלה ולאחר מכן נעצר ואיבד את פרנסתו תכננה התובעת להגדיל את משרתה ולעבוד במשרה מלאה (ר' תצהירה). אמירה זו שלה לא נסתרה בחקירה נגדית. מעיון בפרוטוקול החקירה הנגדית מיום 12/3/07 לא עולה שנעשה ניסיון מטעם הנתבעות להזים את הכתוב בתצהיר בנקודה זו. יחד עם זאת אל לנו לשכוח שמדובר בעדות יחידה של בעלת דין ובעלה שגם הוא צד מעוניין בתוצאות המשפט (ר' סעיף 54 לפקודת הראיות).

לאחר ששמעתי את התובעת ובעלה, התקבל אצלי הרושם כי בפני שני אנשים קשיי יום שנמצאים בגפם בארץ, אינם רוצים ליפול לנטל על החברה, חיים בצמצום ואינם מבקשים עזרה מאחר. כך למשל, למרות מצבה, לא קיבלה התובעת סיוע מגופי הרווחה והביטוח הלאומי. לא פנתה לקבל הבטחת הכנסה (ר' עדותה מיום 12/3/07). לכן סביר בעיניי כי אלמלא התאונה ונוכח המצב הכלכלי שנהיה קשה יותר לאחר שבעלה נעצר ולקה בליבו, כדי לא להיות למעמסה על המדינה הייתה התובעת, למרות מצבה הבריאותי, מגדילה את היקף משרתה באופן שהיתה משתכרת שכר מינימום. התובעת עלתה לארץ מאוקראינה בשנת 1991 כמטפלת בילדים ועבדה בפועל כמטפלת בקשישים- עבודה המצריכה הפעלת כוח פיזי לשם סיוע לקשיש בפעולות היומיומיות כגון עזרה בקימה מהמיטה, בישיבה על כסא גלגלים, עזרה ברחיצה, עזרה בלבישת בגדים וכד' פעולות המצריכות הפעלת כוח פיזי יכולת עמידה ונשיאת משאות.

התובעת העידה (ס' 9 לתצהיר התובעת) ועדותה לא נסתרה כי: "מאז התאונה אני סובלת מכאבים והגבלה קשה בתנועת הברך ומצלקת ניתוחית מכערת ומכאיבה באזור הירך/ברך. הופניתי כאמור לבדיקות וטיפולים מרובים אך ללא הועיל ואני מתקשה מאד בהליכה ועמידה ממושכת כאשר אינני יודעת מה צופן העתיד ואני חוששת שאני עלולה לאבד את הברך לגמרי ולהישאר רתוקה לכסא גלגלים"

פרופ' סלעי המומחה מטעם בית המשפט קבע בחוות דעתו "אני מעריך כי מאז התאונה אינה יכולה לעבוד בעבודה המצריכה עמידה או הליכה ממושכים או נשיאת משאות כבדים אלא עבודה קלה בישיבה בלבד"

נדמה כי יש ממש בטענות התובעת שלאחר התאונה חלה ירידה ניכרת בכושרה ללכת ולבצע את אותן פעולות אשר נהגה לבצע בלא כל מגבלה לפני התאונה והיא נאלצה להפסיק עבודתה הפיזית בטיפול בקשישים לחלוטין בשל פגיעתה בתאונה. שוכנעתי שהפגיעה בברכה של התובעת כתוצאה מהתאונה הינה כזו שמונעת ממנה לחזור לעבודתה כמטפלת בקשישים.

אמת ההלכה היא שהניזוק אינו יכול לנקוט בדרך פעולה של "שב ואל תעשה", מוטלת עליו החובה להקטין את הנזק ולא לשבת בחיבוק ידיים ואם לא ינקוט בפעולות להקטנת הנזק כי אז יקבל פיצוי רק על אותו נזק שלא היה בידיו למנעו: "צד לחוזה אשר ניזק אינו רשאי לשבת בחיבוק ידיים, כי אם מוטלת עליו "החובה" להפחית את הנזק אשר הצד שכנגד גרם לו. לא עשה כן, אין פוסקים לו את מלוא הנזק שנגרם, אלא רק אותו שיעור שלא היה בידו למנעו, אילו היה עושה את כל הדרוש כדי להקטין את הנזק". ע"א 491/71, שלמה רוזנר נ' פנינה שטרן, פ"ד (כז (1) 78).

עקרון הקטנת הנזק הוכר בתחום דיני הנזיקין (ראו למשל ע"א 252/86 גולדפרב נ' כלל חברה לביטוח בע"מ, פ"ד מה (4) 45, 51; ע"א 1530/02 מנורה חברה לביטוח בע"מ נ' יובלים אגודה שיתופית, פ"ד נח(6) 822) וביסודו שיקולים של יעילות ושל צדק (ג' שלו, דיני חוזים (תש"ן) 583; ראו א' פורת, הגנת אשם תורם בדיני חוזים (תשנ"ז) 18-28).

נטל ההוכחה, כי הניזוק-התובע לא עמד בחובת הקטנת הנזק, מוטל על כתפי המזיק-הנתבע. נטל זה מחייב את המזיק להראות, כי מאזן ההסתברויות נוטה לכוון טענתו, על פיה הניזוק לא עשה את המוטל עליו, ולא נהג כנדרש על מנת להקטין את נזקו.

מהחקירה נגדית עולה כי התובעת לא עשתה דבר כדי לנסות ולמצוא עבודה המתאימה למומה ובלשונה:

ש. לאחר התאונה לא פנית ללשכת התעסוקה לנסות למצא מקום עבודה אחר.

ת. לא.

ש. פנית לאיזה גורם למצוא עבודה.

ת. לא יכולה. אני מטפלת כל החיים ולא יכולתי לעבוד

הנה כי כן מצטיירת תמונה של אישה בת 57 בעת התאונה ובת 60 כיום, שעבדה שלושה ימים בשבוע כמטפלת בקשישים. נפגעה בתאונת דרכים בברכה באופן שאיננה יכולה לעבוד עוד כמטפלת בקשישים. התובעת לא עשתה מאמץ לשוב ולהיקלט בשוק העובדה כגון פניה ללשכת העבודה לשם כניסה מחודשת לשוק העבודה, בסוג עבודה המתאימה להשכלתה נסיונה, כישוריה ומומיה. יחד עם זאת, לאור גילה ומצב שוק העבודה בישראל יש בליבי ספיקות אם יכולה הייתה למצוא עבודה חלקית בישיבה למשך מספר שעות. לא ניתן לקבל את עמדת התובעת לפיה התובעת איבדה לחלוטין את כושר עבודתה ובאותה מידה לא ניתן לקבל את עמדת הנתבעות כי התובעת איבדה רק 15% מכושר עבודתה.

אשר על כן, לאחר שיקלול כל הנתונים דלעיל הגעתי למסקנה כי התובעת איבדה 60% מכושר השתכרותה."

15. **<u>נוכח האמור בפס"ד גולדשטיין אולגה דלעיל, אשר זהה בנכות ובנתונים לענייננו, נוכח גילו של התובע, מצבו התעסוקתי טרם התאונה והעובדה שאינו עובד מאז התאונה, יעמיד התובע את פגיעתה התפקודית על 40%</u>.**

<u>הפסד השתכרות לעבר ולעתיד והפסדי פנסיה</u>

8. במועדים הרלבנטיים היה התובע תושב אנגליה. ב – 3 השנים שקדמו לתאונה, השתכר התובע סך ממוצע של כ - 12,000 ₪ נטו בחודש. לראיותיו צירף התובע מכתב מרואה החשבון שלו באנגליה. בהחלטה על הגשת הראיות, מיום 23/09/2024, נקבע, כדלקמן: "**התנגדויות לראיות או לתוכנן יישמעו עד 14 ימים לאחר הגשתן**". אף במועד ההוכחות התייחס בית המשפט הנכבד לסוגיה בנוגע להגשת המסמכים מרואה החשבון: "**<u>כב' הש' שגב</u>: התנגדתם בזמן? הגשתם**

התנגדות אחרי הגשת ראיות?... תמיד יש החלטה שאני מורה על הגשת ראיות, זה מובנה בהחלטה... יכול להיות שאם הייתם אומרים את זה בזמן אולי היה מגיע, אני לא יודעת, ייתכן שלא, לא יודעת." (שורות 12-1, עמ' 11).

ככל והנתבעות היו מתנגדות להגשת אסמכתאות מהוראה חשבון, היה התובע דואג להעדתו של עורך המסמך, אף בהיוועדות חזותית (ככל שזה לא היה יכול היה להתייצב פיזית לעדות, נוכח מקום מגוריו). כך שהנתבעות אינן יכולות לטעון כנגד הגשת המסמכים.

9. כאמור, לאחר התאונה, התובע נאלץ להפסיק את עבודתו מפאת מצבו הרפואי והוא אינו עובד.

התובע יעתור להפסדי שכר של שנה אחת, היינו סך של **144,000** ₪ (12 חוד' במכפלת שכר חודשי).

בחלוף שנה, יערך החישוב לפי גובה הנכות התפקודית (40%) – 12,000 (שכר חוד') X (40%) X 46 (חוד') = **220,800** ₪.

לתובע נותרו עוד 22 חודשי עבודה עד הגיעו לגיל הפנסיה. להלן החישוב: 12,000 (שכר חוד') X (40%) X 23.266 (מקדם היוון ל – 22 חוד') = **111,676** ₪.

סה"כ הפסדי של התובע תחת ראש נזק זה מסתכמים לכדי: **476,476** ₪.

התובע זכאי גם לפיצוי בגין הפסדי הפנסיה, שהם 12.5% מהפסדי לעבר ולעתיד: **59,559** ₪.

עזרה לזולת לעבר ולעתיד

16. התובע ורעייתו התייחסו לצורך של התובע בעזרת הזולת. הנ"ל לא נחקרו בסוגייה זו.

17. ראה את האמור בפס"ד גולדשטיין אולגה, שנתוני התובעת, שם, זהים לנתוני התובע כאן:

"מהעדויות שהיו בפני עולה כי לאחר התאונה הייתה התובעת מרותקת למיטה. יחד עם זאת בנוסף לתשלומים תכופים ששולמו קיבלה התובעת השתתפות בסיעוד למשך מספר חודשים.
אשר על כן לאחר ששקלתי את טיעוני הצדדים אני סבור כי לאור העזרה שהתובעת זכתה לה בעבר אין היא זכאית להחזר בגין העבר.
לגבי העתיד נראה כי בגין נכותה בברך תזדקק לסיוע של 4 שעות לשבוע בעלות של 35 ₪ לשעה (4.35 שבועות בחודש) לתוחלת החיים. בית המשפט הביא בחשבון במסגרת שיקוליו את האפשרות שבכל מקרה גם אלמלא התאונה הייתה התובעת נזקקת לסיעוד בגיל מתקדם יותר בכלל ועקב בעיותיה הרפואיות שאינן קשורות לתאונה דנן, בפרט."

להלן החישוב הרלוונטי, בהתאם לאמור בפס"ד גולדשטיין אולגה, כאשר שכר שעתי של עוזרת בית היום הנו סך של 50 ₪ לשעה -

171.9268 (מקדם היוון ל – 17 שנים עד תום תוחלת חייה של התובעת) * 870 ₪ (עלות חודשית של מנקה בהתאם לחישוב בפס"ד גולדשטיין אולגה – 4.35 פעמים בשבוע * 4 שעות שבועיות * 50 ₪ לשעה) = **149,576** ₪.

הוצאות רפואיות והוצאות נסיעה לעבר ולעתיד

18. בעניין זה מופנה בית המשפט הנכבד לאמור במסגרת ע"א (עליון) 3573/12 כלל חברה לביטוח בע"מ נ' פלוני, (פורסם בנבו) מפי כב' **הנשיא עמית**:

"עדיין נותרה בתוקפה בחלוף תקופת הביניים של ארבע שנים לאחר היכנס חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994 לתוקפו. וכך נאמר על ידינו בעניין הפניקס (שם, פסקה 13): "... על בית המשפט להנחות עצמו כי בכל מקרה בו מתעורר ספק של ממש לגבי היקף הטיפולים או השירותים הרפואיים אותם זכאי הניזוק לקבל מקופת חולים על פי סל הבריאות, ברירת המחדל צריכה להיות חיובה של חברת הביטוח...".

19. יש לזכור, כי התובע עבר ניתוח, אושפז למשך 13 ימים, כאשר בני משפחתו שהו לצידו.

20. בנדון על דרך החישוב הגלובאלי, יעמיד התובע את נזקיו תחת ראש נזק זה ע"ס של **20,000** ₪.

<u>הוצאות בגין שכר עדים וחוות דעת מומחים רפואיים</u>

21.התובע נשא בעלות חוות הדעת של המומחה הרפואי מטעמה, ד"ר דרור רובינסון, **בסך של 3,000** ₪ כולל מע"מ, וכן במחצית משכר טרחתו של ד"ר טננבאום, המומחה הרפואי מטעם בית המשפט הנכבד, **בסך של 1,950** ₪ כולל מע"מ. קבלות צורפו לראיות. כמו כן, התובע זכאי להחזר סך העדות של עד הראייה **בסך 300** ₪ (שורה 15 בעמ' 10).

<u>כאב וסבל</u>

22.המגמה הברורה של הפסיקה הנה <u>להגדלת סכום הפיצוי בגין הנזק הלא ממוני</u>. ראה דוגמאות מהפסיקה:

ת"א (ת"א) 102696/99 <u>עבדלקאדר אברהים ראיד יוסף נ' סעיד עתילי</u> (פורסם במאגר נבו), שם, **נפסקו לתובע 85,000** ₪ **בגין ראש הנזק של כו"ס, כאשר נכותו עמדה על 10% נכות אורתופדית**:

"כאב וסבל

דומה כי הגיעה העת לאמץ להטמיע ולהשריש בקרבנו את ההלכה שנפסקה בע.א. 389/99 קופת חולים של ההסתדרות הכללית ואח' נ. לאה ומשה דיין, פד"י נ"ה (1) 765, כפי שנפסקה בו מפי כב' המשנה לנשיא, השופטת אור, אף במקום שבו חבות המזיק היא מכח הפרת החובה החקוקה או התרשלות, ולא רק בתביעות בשל נזקי גוף שנגרמו בגין רשלנות רפואית של המזיק. על פי אותה הלכה, לענייננו - בתביעות בשל נזקי גוף בהן נקבעת החובה המוגברת של המזיק, וכי הפר החובה החקוקה, שיעור הנזק הלא ממוני צריך להיקבע בהתחשב בנסיבות המיוחדות של המקרה הקונקרטי כאביו וסבלו של התובע. "סכום הפיצויים שיפסק אינו צריך להיות מושפע מסכומי הנזק הלא ממוני הנפסקים על פי סטנדרטים של חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה - 1975, ותקנות הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים (חישוב פיצויים בשל נזק שאינו נזק ממון) תשל"ו 1976 אשר אינם עונים ואינם מתיימרים לענות על נסיבותיו המיוחדות של המקרה האינדיבידואלי"....

בהתחשב בעובדה שהתובע לא חדל מלעבוד בבניין ובשיש, אף לאחר התאונה, והוכח במהלך המשפט כי התובע הסתגל למצבו החדש, כאשר נכותו הפיזית לא הוציאה אותו ממסלול פעילותו הכלכלית - ראוי לפסוק בגין נזק לא ממוני, ובהתחשב באלה. לפיכך נראה לי כי הפיצוי המתאים בגין כאב וסבל הוא בשיעור 85,000 ₪."

ת"א (נצ') 5885/03 <u>אליהו נ' הרשות לשמירת הטבע</u> (פורסם במאגר נבו) מפי כב' השי' אשר קולה, אשר פסק לתובעת **סך של 75,000** ₪ **לתובעת בת 55, בגין 10% נכות אורתופדית**:

"בקביעת הפיצוי בגין ראש נזק זה, לקחתי בחשבון את השינויים שחלו לאחרונה בפסיקת בתי המשפט, באשר לקביעת סכום הפיצוי בגין נזק לא ממוני, ולפיהם הועלה הרף בפיצוי בגין נזק לא ממוני (ראה לעניין זה את ע"א 6978/96 עמר נ' קופת חולים הכללית של ההסתדרות, פ"ד נה (1) 920,930).

כך, למשל, נפסק בע"א 2055/99 פלוני נ' הרב ניסים זאב, פ"ד נה (5), 241: "לאחרונה, הושמעו דעות לא מעטות באשר לצורך בהעלאת רף הפיצוי בגין כאב וסבל באותם המקרים והנסיבות שבהם נגרמים כאב וסבל של ממש, כך שהפיצוי יהלום את חומרת הפגיעה." לאור האמור לעיל, ובהתחשב בעובדה כי נכותה התפקודית של התובעת, גבוהה יותר מנכותה הרפואית, ובהתחשב בסבל הרב שסבלה התובעת כתוצאה מהתאונה, ועתידה היא לסבול בעתיד, הרי שאני מעמיד את הפיצוי בגין ראש נזק זה בסך של 75,000 ₪."

ת"א (י-ם) 9619/03 <u>נעמי כהן נ' מושב גמזו</u> (פורסם במאגר נבו) מפי כב' השי' רם וינוגרד, אשר פסק לתובעת סך של **100,000** ₪, **בגין 10% נכות בעטיה של צלקת**:

"נזק לא ממוני

לתובעת נותרה נכות המתבטאת בצלקת כואבת במקום הבא במגע עם נעל ולעתים אף עם סנדל. תיאור הרגישות בצלקת בחוות-הדעת, כמו גם התפתחות הנוירומה, גרמו וגורמים לכאב החורג מהרגיל בפציעות המותירות צלקות. אף אם עלה בידי התובעת להסתגל למצבה, אין פירושו של דבר כי בחיי היומיום אין היא חווה כאבים גם במהלך פעילות פשוטה...המגמה הברורה כיום היא לכיוון העלאת רף הפיצויים בגין ראש נזק זה, והימנעות מהיצמדות כלשהי לדרך החישוב שקבע המחוקק במסגרת חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975 (ע"א 398/99 קופ"ח של

ההסתדרות נ' לאה דיין, פ"ד נה (1) 765; הילכת עמר, בעמ' 930; ע"א 2055/99 פלוני ואח' נ' הרב ניסים זאב ואח', פ"ד נה (5) 241, 275). בהתחשב במכלול נסיבות אלה, ובכאבים הרבים מהם סבלה התובעת בתקופה הראשונה, כמו גם הרגישות והפרעה היומיומית במצבה הנוכחי, אני פוסק לה סכום של 100,000 ₪. הסכום כולל הפרשי הצמדה וריבית עד ליום מתן פסק-הדין."

במסגרת ת"א (אשד') 682/02 חדד יצחק נ' חברת החשמל לישראל בע"מ (פורסם במאגר נבו) נפסקו לתובע, בן 50, סך של **150,000 ₪, בגין 10% נכות**:

"בסיכומיו עותר ב"כ התובע לפסוק למרשו בראש נזק זה סך של 150,000 ₪ וכן פיצוי עונשי של מליון ₪. מטרת הפיצוי העונשי לשדר את מורת רוחו של ביהמ"ש מהעמדת חיי אדם בסיכון כפי שבפועל קרה מפני שאחד העובדים שהיה בחדר הפיקוד ואשר לא יצא כמו התובע, נספה.

תגובת ב"כ הנתבעת היא שלתובע לא נותרה נכות ועל כן אין הוא זכאי לראש נזק של כאב וסבל. באשר לפיצוי העונשי נטען כי הם נפסקים לעיתים נדירות כאשר מעשה העוולה מלווה בזדון.

לטיעון שכאב וסבל נפסק רק כאשר יש נכות לא הובאה כל אסמכתה. אני מקבלת את עמדת ב"כ התובע כי לתובע נגרם לא מעט סבל אשר החל מרגעי האימה משמצא עצמו לכוד בחדר הפיקוד בחוסר יכולת לדעת אם יצא מהמקום בחיים. גם אם תאמר שמזלו של התובע שנזקו ארוך הטווח היה קל, הרי שלא ניתן לכמת את מצבו הנפשי של התובע וחבריו כאשר גילו שלא רק במסדרון יש עשן שחור סמיך אלא גם שעשן זה מתחיל לחדור לחדר העשוי בטון מזוין ללא אמצעי לסילוק העשן והגנים. המגמה בפסיקה מכירה בהעלאת רף הפיצוי בגין כאב וסבל באותם מקרים ונסיבות בהן נגרם כאב וסבל של ממש כך שהפיצוי יהלום את חומרת המעשה [(תא (ת"א) 1056/00 יורשי עזבון המנוחה נילי דבוש ז"ל נ' עיריית תל-אביב – המחלקה לכבוי אש (2003) והפניה לע"א 398/99 קופת חולים של ההסתדרות הכללית נ' דיין, פ"ד נה 765)]. לאחר ששקלתי את מכלול הנסיבות ובשים לב לאחוז הנכות בפועל של 10% בגין פגיעה בעין והנסיבות הקשות בעצם החוויה של להיות לכוד במבנה בו יש שריפה, עפ"י הפסיקה לעיל, אני פוסקת לתובע בגין ראש נזק זה סך של 150,000 ₪ נכון להיום."

במסגרת תא (י-ם) 8461/04 שמעון מרגי נ' י.את א. ברמן בע"מ- מאפיית ברמן (פורסם במאגר 'נבו'), שם, נקבעה לתובע, בן 50, נכות אורתופדית בשיעור 10%, הוא שב לעבודתו באופן מלא ובית המשפט פסק לו פיצוי תחת ראש נזק של כו"ס בשיעור של 120,000:

"כאב וסבל:

התובע טען כי נגרמו לו כאב וסבל בשל הפגיעה הקשה שנגרמה לו בכף ידו, לרבות תסמונת כאב כרונית ונכות זמנית לתקופה משמעותית (שנה ו-4 חודשים). בנסיבות אלה ועל יסוד מגמת הפסיקה בשנים האחרונות, להגדלת סכום הפיצויים, בגין רכיב נזק לא ממוני, תוך ניתוקו ממפתחות הפיצוי שנקבעו לעניין חוק הפיצויים, ביקש פיצוי בשיעור של 300,000 ₪. לעומתו, טענו הנתבעות, כי בית המשפט משקלל גם את נסיבות התאונה ורשלנות המזיק ובענייננו, כך נטען, לא נמצאו נסיבות חריגות, המצדיקות פיצוי בסכום גבוה ובשים לב לרשלנותו התורמת, ביקשו להעמיד את סכום הפיצוי בשיעור של 24,000 ₪ בלבד ובזיקה לחישוב הפיצוי בגין כאב וסבל, על פי חוק הפיצויים... לאחר שבחנתי את מכלול הנסיבות, את הטיפולים, הכאבים והצלקות שנגרמו לתובע בשל רשלנות החברה, והעיקר, התרשמותי ממראה הפגיעה והצלקת שנותרה, כפי שזו הוצגה בפני במהלך הדיון ובשים לב לשיעור נכות הצמיתה והנכויות הזמניות שנקבעו ומועד התרחשות התאונה, הנני פוסק לתובע פיצוי, בגין כאב וסבל, בסך של 120,000 ₪, כולל ריבית."

23. נוכח נכות של התובעת בשיעור 18%, **הניתוח שהתובע עבר והאשפוז בן 13 ימים**, והעובדה שהתובע **אינו יכול לבצע פעולות פיזיות** ונוכח הפסיקה דלעיל, יעתור התובע לפיצוי בשיעור של **200,000 ₪**.